

پارادایم‌های فقهی حمایت از اطفال

www.ketab.ir

نسرین علوی نیا

پارادایم‌های فقهی حمایت از اطفال

نسرین علوی نیا

ناشر: عاصم

صفحه آرایی: واحد هنری انتشارات عاصم

نوبت چاپ: اول/ ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹-۷۴-۷۴۱۶-۶۲۲-۹۷۸

قیمت روی جلد: ۳۰۰/۰۰۰ ریال

سرشناسه: علوی نیا، نسرین
عنوان و نام پدیدآور: پارادایم‌های فقهی حمایت از اطفال/ نسرین علوی نیا.

مشخصات نشر: تبریز: انتشارات عاصم، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۸۸ ص.

شابک: ۹-۷۴-۷۴۱۶-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۸۵.

موضوع: حضانت فرزندان (فقه) -- ایران

موضوع: Custody of children (Islamic law) -- Iran

موضوع: حضانت فرزندان -- ایران

موضوع: Custody of children -- Iran

موضوع: حقوق کودک -- ایران

موضوع: Children's rights -- Iran

موضوع: حقوق کودک (فقه)

موضوع: Children's rights (Islamic law)

رده بندی کنگره: ۶/۱۹۸BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۹

شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۱۰۱۰۳

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب اعم از چاپ، کپی، تکثیر، ذخیره در

سیستم‌های بازیابی محفوظ است.

مرکز پخش: نشر عاصم. ۹۱۴۵۸۷۳۳۵۲

پست الکترونیک ناشر: nashre.asem@gmail.com کتاب: www.asembook.ir

فهرست

۱۱	 مقدمه
۱۳	 گفتار اول: مبادی بحث
۱۳	 الف) مفهوم پارادایم
۱۳	 ب) مفهوم حضانت در لغت
۱۴	 ج) مفهوم حضانت در اصطلاح فقه
۱۵	 د) مفهوم حضانت در قانون مدنی ایران
۱۷	 ه) مفهوم قیمومیت در لغت
۱۷	 و) مفهوم قیمومیت در اصطلاح
۱۸	 ز) مفهوم ولایت در لغت
۱۸	 ح) مفهوم ولایت در اصطلاح
۲۰	 گفتار دوم: پارادایم حضانت، ماهیت و مدت آن
۲۰	 الف) حضانت به مثابه حق
۲۲	 ب) حضانت به مثابه تکلیف
۲۴	 ج) حضانت به مثابه حق و تکلیف
۲۹	 د) مدت حضانت
۳۱	 ه) افراد دارای صلاحیت حضانت
۳۱	 ۱- حق تقدم پدر و مادر در حضانت

۳۲	۲- حضانت فرزند در صورت جدایی ابویین یا فوت آنها.....
۳۷	۳- جد پدری.....
۴۰	گفتار سوم: شرایط حضانت در فقه امامیه.....
۴۰	الف) اسلام.....
۴۱	ب) بلوغ.....
۴۱	ج) عقل.....
۴۲	د) ازدواج نکردن مادر.....
۴۳	ه) صلاحیت اخلاقی.....
۴۵	و) عدم ابتلا به بیماری واگیردار.....
۴۶	ز) مقیم بودن.....
۴۷	ح) قدرت بر نگهداری و سرپرستی.....
۴۸	گفتار چهارم: شرایط حضانت در قانون مدنی ایران.....
۴۸	الف) اسلام.....
۴۸	ب) عقل.....
۴۹	ج) عدم جنون.....
۴۹	د) عدم ازدواج مجدد.....
۴۹	ه) قدرت.....
۴۹	و) امین بودن.....
۵۱	گفتار پنجم: شرایط اسقاط پارادایم حضانت در فقه و قانون مدنی.....
۵۱	الف) جنون.....
۵۳	ب) کفر.....
۵۴	ج) ازدواج مجدد مادر.....
۵۷	د) عدم مراقبت از طفل یا عدم سلامت اخلاقی.....
۵۷	ه) مسافرت.....
۵۸	و) خشونت خارج از حد متعارف.....
۶۰	ز) بیماری‌های واگیردار و ساری.....

۶۲	ح) اعتیاد
۶۵	گفتار ششم: آثار پارادایم حضانت
۶۵	الف) تربیت صحیح اطفال
۶۵	ب) تنبیه اطفال و بازداری وی از اعمال خلاف
۶۶	ج) تأمین مخارج اطفال
۶۷	د) برآورده شدن نیاز عاطفی
۶۹	گفتار هفتم: تفاوت پارادایم‌های حمایت از اطفال
۶۹	الف) تفاوت حضانت و قیمومیت
۷۱	ب) تفاوت ولایت و حضانت
۷۴	ج) تفاوت ولایت و قیمومیت
۷۹	گفتار هشتم: شباهت پارادایم‌های حمایت از اطفال
۸۳	نتیجه‌گیری
۸۵	فهرست منابع

مقدمه

کودک برای رشد کامل و متعادل شخصیتی خود باید در محیط خانواده و در فضایی مملو از خوشبختی، محبت و تفاهم بزرگ شود. نهاد خانواده پیش از آن که در مقدمه کنوانسیون حقوق کودک برجسته شده باشد، در دین مبین اسلام و قوانین کشورمان مورد توجه قرار گرفته و به عنوان شایسته‌ترین و مهمترین بستر رشد کودک معرفی شده است. اما گاهی کودک به دلایلی از جمله جدایی والدین، الزام از این محیط جدا می‌شود بنابراین حق نگهداری از کودک برای یک طرف یا طرفین و ملاقات والدین با فرزندان تابع قوانین و مقرراتی می‌شود که یکی از پارادایم‌های حمایت از کودک حضانت نام دارد.

برخی مربوط به نگهداری کودک در بعد جسمانی است نظیر شیر دادن و تغذیه و نگهداری در مکان مناسب خواباندن در جای امن، تمیز کردن، حمام بردن و شستشودر مواقع لازم و غیره و پاره ای به بعد اخلاقی و عاطفی کودک مربوط می‌شود و تطبیق نوع پوشش، لباس، رفتن به مسافرت و گردش، تعلیم احکام، تأمین امنیت روانی و غیره.

پارادایم حضانت از موضوعات اصلی در فقه خانواده می‌باشد و به دلیل رویکرد آن در مسائل فرزندان به عنوان نسل آینده از اهمیت بسیاری برخوردار است. ولایت و اختیار پدر و مادر برای نگهداری و تربیت کودک، باید در جهت حفظ مصالح وی انجام شود. از این رو در صورت به خطر افتادن امنیت، سلامت و تربیت فرزند، اختیار والدین نیز محدود

یا به کلی از ایشان سلب می‌شود. در حقوق و فقه اسلامی به نگهداری و تربیت طفل «حضانة» اطلاق شده است.

حضانة دارای ضرورت حیاتی برای کودک است و هر نوع اهمال از سوی والدین آثار جبران ناپذیری به همراه خواهد داشت. باید گفت که حضانة، نگاه داشتن طفل، مراقبت و مواظبت او و تنظیم روابط وی با خارج است. با آن که حضانة بیشتر ناظر به حمایت جسمی از کودک است؛ ولی حمایت روحی و اخلاقی طفل نیز در این نهاد حقوقی (قانون مدنی) و هم در فقه اسلامی منظور گردیده و اکثر فقها در تعریف حضانة، کلمه تربیت را بکار برده‌اند که نشان از توجه آنان به تربیت روحی و جسمی و مادی و معنوی به طور توانمند دارد.

حضانة علاوه بر این که یکی از حقوق کودک بر والدین است، حق پدر و مادر نیز است. هم چنین حضانة نسبت به پدر علاوه بر حق، تکلیف نیز می‌باشد، بدین معنا که مادر می‌تواند حضانة یا شسیر دادن به طفل را قبول نکند ولی پدر نمی‌تواند. در این زمینه سوالاتی مطرح است که کتاب حاضر در پی پاسخ به آنهاست. برخی از این سؤالات عبارتند از: آیا این پارادایم‌ها حق فرزند بر مادر است یا پدر، یا مشترک می‌باشد؟ شرایط این پارادایم‌ها و موانع آن چه می‌باشد؟ البته قدما و متأخرین در این باره کتابها و مقالاتی را تألیف کرده‌اند که در حد خود مجموعه‌ای غنی به حساب می‌آیند. گر چه ضعف‌هایی نیز در آنها وجود دارد.